RETSMØDERAPPORT
i sag 240/87 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

Før lov nr. 85-695 af 11. juli 1985 om forskellige skatte- og afgiftsregler (JORF af 12.7.1985, s. 7855) fandtes der i Frankrig to typer årlige afgifter på motorkøretøjer; dels en differentieret afgift på biler med en afgiftspligtig motorkraft på under eller lig med 16 CV og dels en særlig afgift, som var af en fast størrelse og betydeligt højere, og som gjaldt for biler med en afgiftspligtig motorkraft på over 16 CV.

Deville, sagsøgeren i hovedsagen, er ejer af en ikke fransk fremstillet bil med en afgiftspligtig motorkraft på over 16 CV.

Den 10. december 1982 betalte han den faste særlige afgift for denne bil.

I dom af 9. maj 1985 (Humblot, 112/84, Sml. s. 1367) statuerede Domstolen, at en afgift, som har den franske faste særlige afgifts karaktertræk, er i strid med Traktatens artikel 95.

For at efterkomme denne dom vedtog den franske lovgiver artikel 18 i den nævnte lov af 11. juli 1985. Ved denne bestemmelse blev den faste særlige afgift afskaffet og erstattet af en differentieret afgift, som er afhængig af køretøjets afgiftspligtige motorkraft. I øvrigt gav den de afgiftspligtige adgang til at opnå fritagelse for forskellen mellem den betalte særlige afgift og den nye differentierede afgift, der svarede til deres bils afgiftspligtige motorkraft.

Artikel 18, stk. V, afsnit 2, lyder således:

»Afgiftspligtige, som indgiver klage efter den 9. maj 1985 (*dvs. datoen for Humblot-dommens afsigelse*), kan opnå refusion på samme betingelser, hvis kravet fremsættes inden for den i artikel R 196-1-b i livre des procédures fiscales fremsatte frist, som løber fra datoen for betaling af den særlige afgift.«

Det fremgår af forarbejderne til loven af 11. juli 1985 (Assemblée nationale, deuxième séance af 20.6.1985, s. 1824), at den franske lovgiver har indført sidstnævnte bestemmelse med det dobbelte formål at »begrænse de økonomiske konsekvenser« af Humblot-dommen og at »sætte den politiske vilje til en hårdere beskatning af biler med stor motorkraft igennem«.

Artikel R 196-1 i livre des procédures fiscales, som artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 henviser til, er tidligere end sidstnævnte bestemmelse og fastsætter klagefristerne i skatte- og afgiftssager.

* Processprog: Fransk.

Artikel R 196-1 lyder således:

»For at kunne behandles skal klage... være indgivet til administrationen senest den 31. december i det andet år efter det år, hvor, alt efter tilfældet:

a) ...;

b) den anfægtede afgift er betalt...;

c) den begivenhed har fundet sted, som begrunder klagen.«

Den 31. december 1985, altså efter afsigelsen af Humblot-dommen, indgav Deville klage for at opnå refusion af forskellen mellem den betalte særlige afgift og den højeste differentierede afgift for fransk fremstillede biler.

Administrationen afviste klagen som for sent indgivet med den begrundelse, at klagen ifølge artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 sammenholdt med artikel R 196-1-b, i livre des procédures fiscales skulle have været indgivet senest den 31. december 1984 (nemlig den 31. december i det andet år efter det år, hvor den anfægtede afgift blev betalt, hvilket i dette tilfælde skete den 10. december 1982).

Deville indbragte denne afgørelse for tribunal de grande instance de Lille. Han gjorde gældende, at hans klage af 31. december 1985 ikke var indgivet for sent, fordi den var indgivet inden for den i artikel R 196-1-c i livre des procédures fiscale fastsatte frist, nemlig før den 31. december i det andet år efter det år, hvor den begivenhed fandt sted, som begrunder klagen. Denne begivenhed var afsigelsen af Humblot-dommen den 9. maj 1985. Desuden gjorde Deville gældende, at hvis hans klage blev anset for at være indgivet for sent, ville der blive gjort indgreb i de tidsmæssige virkninger af Humblot-dommen, som også omfattede situationer opstået før dens afsigelse.

Tribunal de grande instance de Lille fandt, at den fortolkning, som Domstolen havde givet af artikel 95 i Humblot-dommen, måtte finde anvendelse på retsforhold opstået før denne dom. Den var imidlertid i tvivl om, hvorvidt den i betragtning af den udtrykkelige bestemmelse i artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 ikke måtte anse Deville's klage for for sent indgivet. Den har derfor besluttet ved dom af 29. juni 1987 at udsætte sagen og at stille Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål i henhold til Traktatens artikel 177:

»Er det i overensstemmelse med fællesskabsrettens almindelige principper at indføre en tidsmæssig begrænsning, som det er sket ved artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov nr. 85-695 af 11. juli 1985, af den med tilbagevirkende gyldighed gennemførte ophævelse af den særlige afgift for motorkøretøjer på mere end 16 CV, som blev erklæret for stridende mod Rom-Traktatens artikel 95 ved Domstolens dom i sag 112/84 af 9. maj 1985?«

Tribunal de grande instance de Lilles dom er registreret på Domstolens Justitskontor den 3. august 1987.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der afgivet skriftlige indlæg den 26. oktober 1987 af C. Deville, sagsøgeren i hovedsagen, ved advokat J. Durand, Lille, den 28.

oktober 1987 af den franske regering ved R. de Gouttes og G. de Bergues som befuldmægtigede og den 29. oktober 1987 af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent J. F. Buhl som befuldmægtiget.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Domstolen har dog besluttet at stille den franske regering et spørgsmål. Denne har besvaret spørgsmålet inden for den pålagte frist.

Ved kendelse af 20. januar 1988 har Domstolen i henhold til procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2, besluttet at henvise sagen til Domstolens Femte Afdeling.

II — Skriftlige indlæg for Domstolen

Deville har gjort gældende, at den franske lovgiver har indført artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 med det formål at begrænse de budgetmæssige konsekvenser af Humblot-dommen. Bestemmelsen er en undtagelse fra de franske regler om skatte- og afgiftssager, idet den fratager de afgiftspligtige retten til at påberåbe sig artikel R 196-1-c i livre des procédures fiscales, hvorefter klager kan behandles, når de indgives senest den 31. december i det andet år efter det år, »hvor den begivenhed finder sted, som begrunder klagen«.

Den begivenhed, som begrunder Devilles klage, er afsigelsen af Humblot-dommen. Det er denne doms afsigelse, som har foranlediget den franske regering til at afskaffe den faste særlige afgift og indføre den nye afgiftsordning. Det er herved betegnende, at artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 sondrer mellem klager indgivet indtil 9. maj 1985 og klager indgivet efter denne dato, som netop er datoen for Humblot-dommens afsigelse.

Ved at afskære muligheden af at påberåbe sig artikel R 196-1-c i livre des procédures fiscales begrænser den nævnte lovs artikel 18, stk. V, afsnit 2, de tidsmæssige virkninger af Humblot-dommen. Bestemmelsen får nemlig til virkning, at afgifter erlagt før udgangen af 1982 kun kan tilbagesøges indtil datoen for Humblot-dommen.

Imidlertid fremgår det af Domstolens praksis, at det kun er Domstolen, der ganske undtagelsesvis og da i samme dom, hvori der træffes afgørelse om fortolkningsspørgsmålet, kan fastsætte en tidsmæssig begrænsning af virkningerne af en fortolkende dom (dom af 27. marts 1980, Salumi, forenede sager 66, 127 og 128/79, Sml. s. 1237).

Artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 er følgelig i strid med fællesskabsretten, og den kan ikke længere finde anvendelse.

Deville har derfor foreslået, at det præjudicielle spørgsmål besvares således, at dommen af 9. maj 1985 (Humblot) medfører en forpligtelse for den franske stat til at tilbagebetale de beløb, der er opkrævet i fast særlig afgift for hele den periode, hvor denne afgift har været gældende.

Den *franske regering* har anført, at ifølge Domstolens faste praksis tilkommer det de

nationale retsordener at fastsætte de nærmere bestemmelser for tilbagebetaling af nationale afgifter opkrævet i strid med fællesskabsretten, med det dobbelt forbehold, at disse bestemmelser hverken kan være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål af intern art, eller være udformet således, at de i praksis gør det umuligt at udøve de rettigheder, som de nationale domstole har pligt til at beskytte (dom af 27. februar 1980, Just, 68/79, Sml. s. 501; dom af 27. marts 1980, Denkavit, 61/79, Sml. s. 1205; dom af 10. juli 1980, Ariete, 811/79, Sml. s. 2545).

Artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 opfylder disse to betingelser.

For det første er de nærmere bestemmelser i denne artikel ikke mindre gunstige end dem, der gælder for lignende søgsmål af intern art. Den frist, der er fastsat i artikel R 196-1-b i livre des procédure fiscales, som denne bestemmelse henviser til, er den i national ret generelt gældende frist. Hvad angår den omstændighed, at det er udelukket at anvende artikel R 196-1-c i livre des procédures fiscales, har den franske regering forklaret, at Humblot-dommen under alle omstændigheder ikke for Deville kan være en begivenhed i denne bestemmelses forstand. Dels er denne dom blevet afsagt som led i behandlingen af en afgiftssag vedrørende en anden afgiftspligtig og kan følgelig ikke skabe en personlig ret til fordel for Deville. Dels har denne dom ikke stiftet nogen ny ret, fordi de rettigheder, som Deville påberåber sig, følger af selve artikel 95.

For det andet gør artikel 18, stk. V, afsnit 2, ikke tilbagesøgning umulig i praksis. Den franske regering har herved henvist til dommene af 16. december 1976 (Rewe, 33/76, Sml. s. 1989, og Comet, 45/76, Sml. s. 2043), hvori Domstolen har statueret, at fastsættelse af rimelige søgsmålsfrister i den nationale retsorden ikke i praksis umuliggør udøvelsen af rettigheder, som de nationale domstole har pligt til at beskytte. I dommene af 8. april 1976 (Defrenne, 43/75, Sml. s. 455) og 15. januar 1986 (Pinna, 41/84, Sml. s. 1), har Domstolen i øvrigt også betinget muligheden af at kræve efterbetaling af beløb vedrørende perioder før disse dommes afsigelse af, at de retsundergivne har anlagt sag før denne dato.

Den franske regering har derfor foreslået, at det præjudicielle spørgsmål besvares således, at fællesskabsretten ikke udelukker en tidsmæssig begrænsning af muligheden for tilbagesøgning, når det påhviler hver medlemsstat at fastsætte betingelserne for tilbagebetaling af afgifter, der er fundet uforenelige med fællesskabsretten.

Kommissionen har anført, at selv om det på fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin tilkommer de nationale retsordener at fastsætte de nærmere bestemmelser for tilbagesøgning af nationale afgifter opkrævet i strid med fællesskabsretten, har Domstolen imidlertid opstillet visse krav i så henseende, som de nationale retsordener er forpligtet til at respektere. Blandt andet kan de nærmere bestemmelser for tilbagesøgning ikke udformes således, at de i praksis gør det umuligt at foretage denne tilbagesøgning.

Artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 opfylder ikke dette krav, for så vidt den indeholder en tidsmæssig begrænsning

af muligheden for at indgive klage med henblik på tilbagesøgning af de særlige afgifter, der er urigtigt erlagt. I dette omfang medfører den nævnte bestemmelse, at Humblot-dommen ikke får den tilsigtede virkning.

Ifølge Kommissionen må det præjudicielle spørgsmål derfor besvares således, at en tidsmæssig begrænsning af den tilbagevirkende gyldighed af ophævelsen af den faste særlige afgift, som blev erklæret for stridende mod Traktatens artikel 95 ved Humblot-dommen, er i strid med fællesskabsrettens almindelige principper i det omfang, en sådan begrænsning medfører, at Humblot-dommen ikke får den tilsigtede virkning.

III — Svar på et spørgsmål stillet af Domstolen

Domstolen har stillet den franske regering følgende spørgsmål:

»Den franske regering har på side 9 og 10 sit indlæg anført, at artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 ikke bevirker, at anvendelse af artikel R 196-1-c, i livre des procédures fiscales afskæres, fordi Domstolens dom af 9. maj 1985 (Humblot, 112/84, Sml. s. 1367) under alle omstændigheder ikke er en begivenhed i denne bestemmelses forstand. Hvis denne fortolkning skulle lægges til grund, hvad ville da være den tilsigtede virkning af henvisningen i artikel 18, stk. V, afsnit 2, til den frist, der er fastsat i artikel R 196-1-b i livre des procédures fiscales?«

Den franske regering har svaret, at henvisningen til fristen i artikel R 196-1-b i livre des procédures fiscales skyldes et ønske om ikke at begunstige de afgiftspligtige, som indgiver klage efter afsigelsen af Humblot-dommen i forhold til dem, som havde indgivet klage før denne dom.

Henvisningen til fristen i artikel R 196-1-b forhindrer ifølge regeringen ikke udøvelsen af rettigheder, som følger af Traktaten. De afgiftspligtige, som indgiver klage efter afsigelsen af Humblot-dommen, har nemlig den generelle klagefrist, der er fastsat i artikel R 196-1-b, og som løber fra betalingen af den særlige afgift.

Med hensyn til den tilsigtede virkning af henvisningen i artikel 18, stk. V, afsnit 2, i lov af 11. juli 1985 til fristen i artikel R 196-1-b i livre des procdures fiscales, er den at præcisere betingelserne for afgørelse af tvister, som endnu ikke er indledt på datoen for Humblot-dommen. En sådan præcisering var ønskelig af hensyn til retssikkerheden.

R. Joliet
Refererende dommer